

לקראת התנגשות הרת-גורל על עתיד המשפט הבינלאומי

17.12.2025 | ד"ר רפאל ביטון | written by

המשפט הבינלאומי בשנת 2025 מציג העמקה של שתי תנועות סותרות. תנועה אחת, היא בכיוון העמקת השימוש במשפט הבינלאומי והטריבונלים הבינלאומיים להגבלת פעולות ההגנה העצמית הישראלית. תנועה שניה, היא בכיוון סותר. מטרתה ריסון השימוש במשפט הבינלאומי ובמוסדות הבינלאומיים נגד ישראל.

התנועה האחת מנסה לחזק את בתי הדין הבינלאומיים ואת האפקטיביות של החלטותיהם. והתנועה השנייה מנסה להחליש את אותם מוסדות ממש. האחת פועלת לכאורה בכלים "משפטיים". השנייה, פועלת באמצעות כלי יחב"ל של דיפלומטיה וסנקציות. במסגרת התנועה האחת, החלטות בית הדין הבינלאומי הפלילי (ה-ICC) והחלטות בית הדין הבינלאומי לצדק (ה-ICJ) במהלך 2025 משקפות נחישות להעמיק את התיקים נגד ישראלים (צווי המעצר נגד רה"מ ושהב"ט הישראליים) ונגד ישראל (דוגמת התביעה של דרא"פ בטענה לביצוע רצח עם בעזה). במסגרת התנועה הנגדית, החרפו ידידי ישראל את הפעולות הדיפלומטיות נגד בית הדין.

הנשיא האמריקאי טראמפ חתם במהלך שנת 2025 על צו המטיל סנקציות ממשיות על ה-ICC ועל נושאי תפקיד מרכזיים בו. ראש ממשלת הונגריה, החברה ב-ICC, ארח את רה"מ נתניהו בהפגנות למרות צו המעצר שהוציא בית הדין נגדו. במסגרת הביקור, אף הודיעה הונגריה על כוונתה לפרוש מן ה-ICC. כלומר, המסר ההונגרי הוא שהמשך הפעילות המשפטית נגד ישראלים יוביל להחלשת ה-ICC ואולי אף יתחיל את תהליך פירוקו. על זה, יש להוסיף את האינטרס של מעצמת על נוספת, רוסיה, כנגד פעילות ה-ICC, שהוציא צו מעצר נגד המנהיג הרוסי, פוטין.

תוצאותיה של התנגשות שתי התנועות האלו תהיה הרת גורל. היא תכתוב את גבולות המשפט הבינלאומי והטריבונלים הבינלאומיים לשנים ארוכות. תומכי בתי הדין, בדגש על בית הדין הבינלאומי הפלילי (ה-ICC) מבקשים לקבוע תקדים שלפיו בכוחו של בית הדין לפעול גם נגד מנהיגים פוליטיים וצבאיים של מדינות חזקות וכאלו שהן בנות ברית קרובות של מעצמות על. תומכי ה-ICC מבקשים לכלול בזה גם מדינות, כמו ישראל וארה"ב, שאינן חברות בבית הדין כלל ולא קיבלו את מרותו מעולם. ארה"ב, שכוחותיה מצויים בפעילות צבאית גלובלית על בסיס קבוע, מבקשת למנוע את אותו תקדים ממש. היא רואה בו סיכון עתידי משמעותי לאנשיה ולאינטרסים שלה.

עבור ישראל, מדובר בסיכון עכשווי. הוא אינו רק סיכון המרחף מעל ראשי המנהיגים הישראלים. אלא, מדובר באיום על האפקטיביות של הזכות והכוח של ישראל להגן על עצמה.